جلد هشتم، شماره اول (بهار ۱۴۰۰): ۹۳-۸۲
http://hii.khu.ac.ir
مقاله اصیل پژوهشی

ارائه‌ی‌الگوی تأثیر تعاملات پژوهشی اعضای هیات‌علمی و دانشجویان با کتابداران بر تولیدات علمی: رویکرد داده‌بنیاد

حسین نریمانی: دانشجوی دکتری، گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی، واحد بابل، دانشگاه آزاد اسلامی، بابل، ایران.
***صفیه طهماسبی‌لیمونی:** استادیار، گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی، واحد بابل، دانشگاه آزاد اسلامی، بابل، ایران. (نویسنده مسئول)
sa.tahmasebi2@gmail.com
میترا قیاسی: استادیار، گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی، واحد بابل، دانشگاه آزاد اسلامی، بابل، ایران.

چکیده

دریافت: ۱۴۰۰/۰۱/۱۸
پذیرش: ۱۴۰۰/۰۳/۱۱

زمینه و هدف: اهمیت همکاری بین کتابداران و دانشگاهیان در افزایش موفقیت علمی دانشجویان و ظرفیت پژوهش به طور گسترده‌ای شناخته شده‌است. هدف این پژوهش ارائه الگوی تاثیر تعاملات پژوهشی اعضای هیات‌علمی و دانشجویان با کتابداران بر تولیدات علمی با رویکرد داده‌بنیاد است.

روش‌پژوهش: این پژوهش در چارچوب رویکرد کیفی و با به‌کارگیری روش پژوهش داده‌بنیاد انجام گرفته است. ابزار جمع‌آوری داده‌ها، پرسشنامه با سوالات بازبود و به منظور گردآوری اطلاعات از نمونه‌گیری نظری با روش هدفمند استفاده شد، که بر مبنای آن سوالات پرسشنامه بین۲۰ نفر از اعضای هیات‌علمی و کتابداران توزیع و جمع‌آوری شد. تجزیه و تحلیل داده‌ها در سه مرحله کدگذاری باز، کدگذاری محوری و کدگذاری انتخابی انجام و بر اساس آن مدل کیفی پژوهش طراحی شد.

یافته‌ها: یافته‌ها نشان داد از مجموع ۲۶۴ کد باز شناسایی شده ۴۴ کد محوری و در نهایت ۱۰ کد انتخابی شناسایی شدند که در قالب مدل پارادیمی شامل بهبود تعاملات پژوهشی اعضای هیات‌علمی و دانشجویان با کتابداران در تولیدات علمی به عنوان مقوله‌ی محوری و شرایط علی(آموزش مهارت‌ها و سواد اطلاعاتی، تعامل و تجربیات دانشی)، عوامل زمینه‌ای(مشاوره‌ی اطلاعاتی و پژوهشی، منابع پژوهشی)، شرایط مداخله‌گر(قوانین و مقررات پژوهشی)، راهبردها(ارزیابی برونداد علمی، مدیریت منابع پژوهشی) و پیامدها(افزایش تولیدات علمی، مدیریت هزینه و کار تیمی) قرار گرفت.

نتیجه‌گیری: ۶ طبقه عوامل (علّی، زمینه‌ای، مداخله‌گر، مقوله‌ی اصلی، راهبردها و پیامدها) مؤثر شناسایی شده در تعاملات پژوهشی جامعه‌ی مورد بررسی، نقش بهینه‌ای در زمینه‌ی شناسایی اولویت‌های پژوهشی دانشگاه و حمایت از محققان، امکان‌پذیر کردن انجام فعالیت‌های پژوهشی گسترده و بهبود تولیدات علمی دارند. پذیرش و گسترش سریع رویکرد نوین استفاده از این‌گونه تعاملات و به‌کارگیری عوامل شناسایی شده در برنامه‌های توسعه دانشگاه‌ها بیش از هر چیز، نتیجه مزایا و فوایدی است که در این رویکرد فناورانه نهفته است.

کلیدواژه‌ها: تعاملات پژوهشی، تولیدات علمی، نظریه داده‌بنیاد

تعارض منافع: گزارش نشده است.
منبع حمایت کننده: حامی مالی نداشته است.

شیوه استناد به این مقاله

APA: Narimani, H.,Tahmasebi Limooni, S.,Ghiasi,M.(2021), Presenting a Model of the effect of Research Interactions of Faculty Members and Students with Librarians on scientific Productions: A Grounded Theory Approach (Case Study: Mazandaran University). *Human Information Interaction*, 8(1);82-93. (Persian)

Vancouver: : Narimani H.,Tahmasebi Limooni S.,Ghiasi,M. Tahmasebi Limooni S. Presenting a Model of the effect of Research Interactions of Faculty Members and Students with Librarians on scientific Productions: A Grounded Theory Approach (Case Study: Mazandaran University). *Human Information Interaction*. 2021;8(1):82-93. (Persian)

انتشار مجله تعامل انسان و اطلاعات با حمایت مالی دانشگاه خوارزمی انجام می‌شود.
انتشار این مقاله به صورت دسترسی آزاد مطابق با CC BY-NC-SA 3.0 صورت گرفته است.

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]
[DOR: 20.1001.1.24237418.1400.8.1.4.3]

Human Information Interaction. Vol. 8, No. 1 (Spring 2021):82-93.
http://hii.khu.ac.ir
Original Article

Presenting a Model for the effect of research interactions between the Faculty Members and Students with Librarians on Scientific Outputs: a Grounded Theory approach

Hossein Narimani: PhD Student, Department of Information Knowledge and Science, Babol Branch, Islamic Azad University, Babol, Iran.
***Safiyeh Tahmasebi Limooni:** Assistant Prof. Department of Information Knowledge and Science, Babol Branch, Islamic Azad University, Babol, Iran. (Corresponding author) sa.tahmasebi2@gmail.com
Mitra ghiasi: Assistant Prof. Department of Information Knowledge and Science, Babol Branch, Islamic Azad University, Babol, Iran.

Received: 07/04/2021 Accepted: 01/06/2021

Abstract
Purpose: The significance of collaboration of librarians and academicians in enhancing the students' academic success and research capacity has been increasingly recognized by scholars. The purpose of this study is to provide a model of the impact of research interactions between faculty members and students with librarians on scientific products with a grounded theory approach.
Methodology: This is a qualitative approach using grounded theory research method. Data collection was a semi-structured interview using snowball sampling. Twenty interviews were conducted with faculty members of Mazandaran University and experts working at the University. Data analysis was performed in three stages of open coding, axial coding and selective coding based on which a qualitative research model was designed.
Findings: The results showed that out of a total of 264 open codes identified, 44 were central codes and in conclusion 10 selected codes were identified. A paradigm model including: Improving the research interactions of faculty members and students with librarians in scientific productions as a Axial category and causal conditions (training skills and information literacy, interaction and knowledge experiences), contextual factors (information and research consulting, resources Interventional conditions (research rules and regulations), strategies (evaluation of scientific output, management of research resources) and consequences (increase of scientific production, cost management and teamwork) was set.
Conclusion: Conferring inadequate studies inspecting factors affecting the interactions of faculty members and students with librarians on the scientific products of the University, results of this study will be beneficial in identifying the research priorities of the University and supporting researchers, enabling extensive and challenging research activities and improving research methods.

Keywords: Research Interactions, Scientific Productions, Coding, Grounded Theory, Mazandaran University.

Conflicts of Interest: None
Funding: None.

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]

[DOR: 20.1001.1.24237418.1400.8.1.4.3]

How to cite this article

APA: Narimani, H.,Tahmasebi Limooni, S.,Ghiasi,M.(2021), Presenting a Model of the effect of Research Interactions of Faculty Members and Students with Librarians on scientific Productions: A Grounded Theory Approach (Case Study: Mazandaran University). *Human Information Interaction*, 8(1);82-93. (Persian)

Vancouver: : Narimani H.,Tahmasebi Limooni S.,Ghiasi,M. Tahmasebi Limooni S. Presenting a Model of the effect of Research Interactions of Faculty Members and Students with Librarians on scientific Productions: A Grounded Theory Approach (Case Study: Mazandaran University). *Human Information Interaction*. 2021;8(1):82-93. (Persian)

The journal of *Human Information Interaction* is supported by Kharazmi University, Tehran, Iran.
This work is published under CC BY-NC-SA 3.0 licence.

مقدمه

نهاد دانشگاه از نهادهای اصلی فرهنگی – علمی هر جامعه‌ای است که بار آموزش و پرورش جوانان هر جامعه را با توجه به سه رسالت بنیادی، تولید دانش(پژوهش)، انتقال دانش(آموزش) و ارائه خدمات علمی – اجتماعی و فرهنگی(نشردانش) بر عهده دارد و باید تلاشی همه جانبه در راه ایجاد و رشد متخصصان علمی جامعه از خود جامعه نشان دهد (باقری حیدری، ۱۳۹۴: ۵۸۸). به دلیل گسترش روزافزون فن‌آوری اطلاعات و ارتباطات، تکامل و توسعه‌ی دانش در محیط پیچیده‌ی امروزی، تخصصی شدن علوم و وابستگی‌های افراد به یکدیگر جهت استفاده از تخصص آنها، دانشگاه‌ها را ناگزیر کرده است تا قابلیت‌ها و شایستگی‌های خود را توسعه دهند و راهی را برای ایجاد وضعیت مطلوب و یا حداقل متعادل بیابند. وجود تعاملات و ارتباطات عمیق بین ذی‌نفعان آموزش در دانشگاه‌ها بیانگر جدی بودن آموزش و به طور کلی‌تر توسعه یافتگی رشته‌های علمی است. ارتباط دانشجویان با اساتید و کتابداران یکی از عرصه‌های با اهمیت و تأثیرگذار در تعامل دانشگاهی است(رازقی و قائدی، ۱۳۹۵). اگر دانشگاه را به‌عنوان یک سیستم در نظر بگیریم، دارای زیرسیستم‌هایی است که باهم در ارتباطند و عملکرد هریک از آنها بر کل عملکرد سیستم تاثیرگذار است(عاصمی و زال‌زاده،۱۳۹۰).

در اواخر قرن نوزدهم، وینسور[1](۱۹۶۳) کتابخانه را قلب دانشگاه و محل طبیعی آموزش معرفی کرد. به اعتقاد وی کتابداران و استادان دانشگاه در آموزش دانشجویان نقش یکسانی دارند و باید در این امر با یکدیگر همکاری کنند. ویلهلم لایبنیتس[2] در قرن ۱۷ کتابدار را عامل یاری‌دهنده در آموزش می‌داند(نقل در ابرامی، ۱۳۸۶). از دیدگاه البوری[3] کتابداران می‌توانند مانند یک مشاور، مسیر صحیح پژوهش را در مرحله‌ی اطلاع‌یابی نشان دهند، حرفه آن‌ها آگاهی از محل اطلاعات است(نقل در مرادی‌مقدم، ۱۳۹۹) که به عنوان مشاور، مربی و استاد جدید؛ مشاور علمی و مشاور اطلاعاتی و پژوهشی، یاری‌رسان پژوهشگر از ابتدای پژوهش تا انتشار نتایج پژوهش هستند (نقل در صراف‌زاده، ۱۳۹۴). اگر دانشگاه را به‌عنوان یک سیستم در نظر بگیریم، دارای زیرسیستم‌هایی است که باهم در ارتباطند و عملکرد هریک از آنها بر کل عملکرد سیستم تاثیرگذار هستند(عاصمی و زال–زاده،۱۳۹۰). کتابداران به دلیل تبحردر گردآوری، پردازش، ذخیره و بازیابی اطلاعات(حسن‌زاده،۱۳۹۰)، آموزش مهارت‌ها و سواد اطلاعاتی(فم تانر[4]،۲۰۱۴) سازماندهی، ذخیره‌سازی، و اشاعه دانش(دهواری و همکاران،۱۳۹۸)، می‌توانند درفرایند پژوهش نقش مفید و مؤثری داشته باشند و از پژوهش‌های تکراری جلوگیری کنند(مرادی‌مقدم، ۱۳۹۹) و طبق نظر عاصمی و زال‌زاده می‌توانند بعنوان یک زیرسیتم در عملکرد کل سیستم تاثیرگذارند.

تعامل دارای تعاریف زیادی است. دیویی[5]، تعامل را عنصر اصلی و تعیین‌کننده فرآیند آموزش می‌داند(نقل در یزدانی، ۱۳۹۱) و زمانی روی می‌دهد که دانشجو اطلاعات منتقل شده به خودرا به دانشی باکاربرد و باارزش تبدیل کند. تعامل مفهومی پیچیده در تمام انواع شیوه‌های آموزشی است. اکثر صاحب‌نظران به ارزش کنش متقابل و ضرورت حمایت از تعاملات اساتید با دانشجویان(امسی برونی و همکاران[6]، ۲۰۲۰)، که می‌تواند از شاخص‌های مهم کیفیت دانشگاه باشد، تاکید فراوان داشتند. میکائیل مور[7]اولین کسی است که متداولترین شکل تعامل میان عناصر مهم آموزش(استاد، دانشجو، محتوا) را در آموزش مورد بحث قرار داد(یزدانی، ۱۳۹۱). اندرسون و گریسون[8](۱۹۹۸) بحث تعامل را بسط داده تا با توجه به وجود سه عنصر اصلی در حوزه آموزش، شش نوع تعامل میان این عناصر سه‌گانه آموزش تعریف شود: تعامل استاد ـ استاد، تعامل استاد ـ دانشجو، تعامل استاد ـ محتوا، تعامل دانشجو ـ دانشجو، تعامل دانشجو ـ محتوا، تعامل محتوا ـ محتوا(یزدانی،۱۳۹۱).

تعاملات آموزشی(استاد–دانشجو–محتوی) سال‌هاست که به–عنوان یک نظریه و الگوی آموزشی مفید و ارزشمند، رکن و پایه اصلی تمام انواع آموزش‌هاست(یزدانی، ۱۳۹۱). برآیند و نتایج آموزش مستمر، پژوهش است و مهمترین معیار توسعه و پیشرفت علمی دانشگاه‌ها کمیت و کیفیت پژوهش‌هاست(دانایی‌فرد، ۱۳۹۷) و اعضای هیأت‌علمی به عنوان بارزترین عنصر تولیدات علمی، نقش حیاتی دارند(روزبهانی و ریاحی‌نیا، ۱۳۹۵).

بر اساس نتایج جست و جو در تحقیقات گذشته و ادبیات پژوهش، تاکنون پژوهشی به طور مشخص در زمینه ارائه‌ی الگوی تأثیر تعاملات پژوهشی اعضای هیات‌علمی و دانشجویان با کتابداران بر تولیدات علمی انجام نگرفته است. لذا صرفاً می‌توان به پژوهش‌هایی اشاره کرد که نسبتاً با پژوهش حاضر مرتبط هستند. به طور مثال، کرد(۱۳۹۹) در پژوهشی تحت عنوان «بررسی موانع مؤثر بر رشد علمی از دیدگاه دانشجویان رشته‌های علوم انسانی در دانشگاه لرستان، موانع تاثیرگذار بر رشد علمی را عوامل فردی،

[1] Winsor
[2] Wilhelm Leibniz
[3] Albury
[4] Pham & Tanner
[5] John Dewey
[6] McBurney
[7] Michael Moore
[8] Anderson and Grayson

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]
[DOR: 20.1001.1.24237418.1400.8.1.4.3]

برون‌دانشگاهی و درون‌دانشگاهی بیان نمود. محمدیان و همکاران(۱۳۹۵) در پژوهشی تحت عنوان«شناسایی و تحلیل عامل‌های مهم و برونداد علمی دانشگاه‌ها با استفاده از شبکه عصبی» نشان دادند که، به ترتیب نیروی انسانی؛ عامل آموزشی؛ مالی و ساختاری از عوامل تأثیرگذار در تولید علم می‌باشند. رهنما(۱۳۹۳) در پژوهشی به بررسی وضعیت مهارت‌های ارتباطی کتابداران دانشگاه فردوسی مشهد و تأثیر آن بر رضایتمندی دانشجویان دوره کارشناسی پرداخت. نتایج حاکی از آن بود که مهم‌ترین عوامل مؤثر بر تعامل بین فردی، عوامل سازمانی، محیطی، فردی و فرهنگی هستند. همچنین مراجع‌پذیر بودن، اشارات و حرکات، اعلام آگاهی از حضور دیگران، اجتناب از کاربرد واژگان خاص، گوش دادن فعال، پایان رضایت‌بخش به تعامل، لحن صدا و تنظیم عواطف مهمترین عوامل رضایتمندی دانشجویان از تعامل با کتابداران عنوان شده است. در خارج از کشور نیز، نگوین و توامسوک[1](۲۰۲۰) با تجزیه و تحلیل محتوای مقالات پژوهشی دریافتند که همکاری کتابدار با اساتید و دانشجویان یک فرآیند پیچیده و زمان‌بر است و تلاش مدیران ارشد دانشگاه‌ها برای برای حفظ همکاری و مشارکت تاثیر شگرفی بر تولیدات علمی دارد. همچنین ام‌سی برونی وهمکاران(۲۰۲۰) در پژوهشی با هدف بررسی اهمیت تعامل بین کتابداران، اساتید و دانشجویان، دریافتند که، ایجاد تعامل بین کتابداران و اساتید و دانشجویان سرمایه اجتماعی پویایی را ایجاد می‌کند. گلبک و همکاران[2] (۲۰۱۸) در پژوهشی نشان دادند که، کتابداران باید ازطریق مشارکت در سراسر جامعه دانشگاهی، در آموزش و یادگیری مبتنی بر پژوهش، از سه طریق: آموزش سواد اطلاعاتی و مشاوره اطلاعاتی؛ طراحی دوره‌های آموزشی موردنیاز؛ توسعه فضاهای یادگیری کمک کنند. همچنین زایوی و همکاران[3](۲۰۱۸) در پژوهشی نشان دادند که کتابداران دانشگاهی در فعالیت‌های پژوهشی دانشگاه‌ها، برای بیان سوالات پژوهشی؛ زمینه‌ی پژوهش؛ موضوعات اجتماعی داغ؛ روش پژوهش؛ تجزیه و تحلیل داده‌ها؛ جمع‌آوری و پردازش داده‌های پژوهشی در بخش «مجموعه داده‌ها» نقش فعالی دارند. بارگو و همکاران[4] (۲۰۱۸) در پژوهشی با بررسی پژوهش‌های انجام شده توسط کتابداران دریافتند که مشارکت در پژوهش، مهارت‌های کتابداران را در ارائه خدمات پشتیبانی پژوهشی بهبود می‌بخشد. شواهد آن هم رشد و پیشرفت تولیدات علمی نویسندگان کتابداری و اطلاع‌رسانی در مجلات علمی غیرکتابداری و اطلاع‌رسانی در موضوعات بین‌رشته‌ای مثل بازیابی اطلاعات و ارتباطات علمی، آموزش مرجع و آموزش سواد اطلاعاتی است. گابوی و شوهام [5](۲۰۱۶) در پژوهشی نشان دادند که انتصاب «کتابداران پژوهشی» باعث افزایش مشارکت کتابداران دانشگاهی در فرایندهای ارتباطات علمی است.

تعامل استاد – دانشجو با کتابداران در مبانی نظری و تجربی تولیدات علمی– پژوهشی، نیازمند توجه ویژه به شرایط موجود در دانشگاه‌ها است. علی‌رغم آنکه سودمندی و کارآمدی تعامل استاد – دانشجو با کتابداران در دانشگاه‌ها پذیرفتنی است، اما بدون برخورداری از مدل مناسب جهت پیاده‌سازی آن و اقتباس کورکورانه از سایر دانشگاه‌ها در این حوزه، نه تنها نمی‌تواند کمک مؤثری به پیشبرد اهداف تعامل استاد – دانشجو با کتابداران در دانشگاه تلقی گردد، بلکه حتی ممکن است به دلیل عدم انطباق با ویژگی‌های فرهنگی، اقتصادی و آموزشی دانشگاه‌ها، آسیب‌های بنیادی به ساختار تعامل استاد – دانشجو با کتابداران در دانشگاه مازندران وارد آورد. با عنایت به این‌که سازماندهی دانش در دانشگاه‌ها، توسط کتابداران متخصص انجام می‌شود، بنابراین شناسایی تعاملات بین کتابدار با استاد و دانشجو ضروری است. از سویی دیگر،اکثر پژوهش‌های انجام شده، به نقش تعاملات آموزشی استاد – دانشجو و استاد – کتابدار پرداخته‌اند و پژوهشی که تعامل استاد– دانشجو – کتابدار را به صورت همزمان مورد بررسی قرار داده باشد، یافت نشد، در حالی‌که بیشتر پژوهش‌های خارجی حاکی از تأثیر همکاری و تعامل کتابداران بر فعالیت‌های پژوهشی هستند. به همین دلیل پژوهش حاضر با هدف ارائه الگوی تاثیر تعاملات پژوهشی اعضای هیات‌علمی و دانشجویان با کتابداران بر تولیدات علمی با رویکرد داده‌بنیاد انجام شد. استفاده از یک روش کیفی که بتواند با اتخاذ رویکردی اکتشافی و با توجه به تفاسیر کنشگران از لایه‌های پنهانایین پدیده پرده بردارد، انتخابی عاقلانه به نظر می‌آمد. نتایج این پژوهش می‌تواند تصویری روشن از تجربیات اساتید، دانشجویان و کتابداران دانشگاه مازندران ارائه دهد که در تصمیم‌گیری‌های کلان دانشگاه برای پیشبرد و توسعه پژوهش راهگشا باشد.

روش پژوهش

پژوهش حاضر با رویکرد کیفی و با استفاده از نظریه داده‌بنیاد انجام گرفته است. خردمایه استفاده از این روش داده‌بنیاد به کاربری آن باز می‌گردد. رویکرد نظریه‌پردازی داده‌بنیاد ازجمله روش‌های پژوهش استقرایی و اکتشافی محسوب می‌شود و ریشه

[1] Nguyen & Tuamsuk
[2] Gullbekk
[3] Zhiyi
[4] Borrego
[5] Gabbay and Shoham

تعامل انسان و اطلاعات
جلد هشتم، شماره اول (بهار ۱۴۰۰): ۹۳-۸۲
http://hii.khu.ac.ir

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]
[DOR: 20.1001.1.24237418.1400.8.1.4.3]

در واقعیت داشته و برای حوادث به همان شکلی که رخ می‌دهند، توضیحاتی ارائه می‌کند. این روش به پژوهشگر این امکان را می‌دهد به جای اتکا به تئوری‌های موجود و از پیش تدوین شده، خود برای تدوین تئوری و گزاره اقدام کند. این تئوری‌ها و گزاره‌ها به شکلی نظام‌مند و بر اساس داده‌های واقعی تدوین می‌شوند(بازرگان، ۱۳۹۱).

جامعه‌ی آماری پژوهش حاضر شامل اعضای هیات‌علمی و کتابداران دانشگاه مازندران بود. نمونه‌گیری در روش نظریه داده‌بنیاد در دو بعد صورت گرفت: در بعد اول، نمونه‌گیری از افراد مورد مصاحبه صورت گرفته که عموماً نمونه‌گیری از نوع هدفمند است، اما در بعد دوم، با نمونه‌گیری نظری مواجه هستیم. در نمونه‌گیری نظری محققان داده‌ها را تحلیل می‌کنند و از نتایج حاصل از این تحلیل جهت تصمیم‌گیری در خصوص جایگاه بعدی نمونه‌گیری استفاده می‌کنند. این فرایند را نمونه‌گیری نظری می‌گویند، زیرا نظریه حاصله سمت و سوی گردآوری داده‌ها در آینده را تعیین می‌کند(فراستخواه، ۱۳۹۹). تعداد نمونه‌ها در این پژوهش ۲۰ نفر بود که به دلیل بیماری کووید-۱۹، در زمان گردآوری اطلاعات و عدم رضایت افراد به ارتباط مستقیم، و با همکاری متخصصان ۵ سوال باز طرح شد، و به‌صورت دستی و الکترونیکی به جامعه‌ی موردنظر برای بیان نظر به اندازه شناخت و دیدگاه خود ارسال شد. در مصاحبه با سوال باز با طرح سوال‌هایی ابتدا چارچوب مصاحبه، شامل معارفه، بیان علت مصاحبه و تعریف کلی از تعامل استاد – دانشجو و کتابدار ارائه و سپس سوال‌های باز پژوهش بر اساس ساختار طراحی شده از افراد پرسیده شد. ساختار پایه‌ای سوالات شامل پرسش‌هایی ذیل بود:

۱. راهبردهای افزایش تعامل بین استاد- دانشجو و کتابدار چیست؟
۲. ضرورت‌های تعامل بین استاد- دانشجو و کتابدار در دانشگاه چیست؟
۳. چه بستر یا عواملی بر تعامل بین استاد- دانشجو و کتابدار مؤثر است؟
٤. عوامل مداخله‌گر در تعامل استاد- دانشجو و کتابدار چه می‌باشند؟
٥. پیامدهای تعامل بین استاد- دانشجو و کتابدار چه هستند؟

پس از تکمیل پرسش‌ها، متن پاسخ‌ها، به دقت پیاده‌سازی شد و به همراه یادداشت‌های برداشته شده از پاسخ‌ها و نظرات پاسخگویان برای تجزیه و تحلیل مورد استفاده قرار گرفت. برای تجزیه و تحلیل متن پاسخ‌ها از روش تجزیه و تحلیل تم که در پژوهش‌های کیفی کاربرد گسترده‌ای دارد استفاده شد. ارسال سوالات، تا زمانی که اشباع نظری به دست آید ادامه داده شد، از ارسال سوالات به نفر شانزدهم به بعد، تکرار در اطلاعات دریافتی مشاهده شد، اما این روند برای اطمینان تا نفر بیستم ادامه یافت، پس از تکمیل سوالات مذکور و پیاده‌نمودن آن‌ها، با برش زدن متن پاسخ‌ها، مفهوم‌پردازی، مقوله‌بندی و دسته‌بندی آنها در مقوله‌های اصلی و فرعی، تحلیل داده‌ها با استفاده از روش کدگذاری باز و محوری و طبقه‌بندی واحدهای متنی موجود، طبقه‌های معنی‌داری و منطقی(تم) انجام شد. رعایت اصل رازداری در انتشار اطلاعات و محرمانه نگه داشتن آن‌ها، آزادی واحدهای پژوهش مورد پژوهش در ترک مطالعه و رعایت حقوق مؤلفین در استفاده از متون از جمله اصول اخلاقی بودند که در این مطالعه رعایت شدند.

در این پژوهش به منظور تکوین نظریه‌ی پژوهش، داده‌های گرداوری شده از طریق رمزگذاری نظری تحلیل شد. برای این منظور ابتدا رمزهای مناسب به بخش‌های مختلف داده‌ها اختصاص یافت. این رمزها در قالب مفهوم تعیین گردیده که آن‌را رمزگذاری باز می‌نامند، سپس پژوهشگر با اندیشیدن در مورد ابعاد متفاوت این مقوله‌ها و یافتن پیوندهای میان آن‌ها به رمزگذاری محوری اقدام نمود. لازم به ذکر است که در جریان این رمزگذاری‌ها پژوهشگر با استفاده از نمونه‌برداری نظری و با توجه به مفاهیم پدیدارشده از دل داده‌ها به گردآوری داده‌ها در مورد افراد، رخدادها و موقعیت‌های مختلفی پرداخت که تصویر غنی‌تری از مفاهیم و مقوله‌های حاصل فراهم نمود. سرانجام با رمزگذاری انتخابی مقوله‌ها پالایش شده و با طی این فرایندها در نهایت چارچوب نظری پژوهش پدیدار شد. در ادامه پس از شناسایی ابعاد و مؤلفه‌ها، روابط بین مؤلفه‌ها و ابعاد شناسایی شده، یکی از ابعاد به عنوان طبقه‌ی محوری (مقوله محوری همان برچسب مفهومی است که در تحقیق در نظر گرفته می‌شود)؛ و سایر ابعاد در طبقات شرایط علی(این شرایط باعث ایجاد و توسعه پدیده محوری می‌شوند)؛ شرایط مداخله‌گر(شرایط مداخله‌گر، شرایط عامی قلمداد می‌شوند که همراه با عوامل زمینه‌ای، راهبردها را تحت تأثیر قرار می‌دهند)؛ شرایط زمینه‌ای(شرایط عمومی و گسترده‌ای هستند که بر توسعه یا تهدید پدیده و یا به عبارتی بر رونق یا اهمیت پدیده اثر می‌گذارند)؛ راهبردها(استراتژی‌هایی هستند که بیانگر تعاملات و فعالیت‌هایی بوده که در واکنش به پدیده‌ی محوری و تحت تأثیر شرایط مداخله‌گر و عوامل زمینه‌ای اتخاذ می‌شوند) و پیامدها(اشاره به پیامدهای حاصل از بکارگیری استراتژی‌ها و اقدامات بکار گرفته

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]

[DOR: 20.1001.1.24237418.1400.8.1.4.3]

شده توسط سازمان دارد)، در مدل قرار گرفتند(نقل در بیرقی پناه و همکاران، ۱۳۹۹).

جدول۱. نمونه‌ای از جداسازی جملات از سوالات باز و مفهوم‌سازی آن‌ها و ایجاد مقوله

نمونه جملات	مفهوم‌سازی	مقوله‌ها
مسئله‌ای که به نظر من در رابطه با تعامل استاد دانشجو با کتابداران مهم به نظر می‌رسد، نحوه استفاده از منابع اطلاعاتی موجود در کتابخانه‌هاست، که چگونه می‌توان از منابع اطلاعاتی موجود در کتابخانه‌ها، در هنگام تولیدات علمی – پژوهشی استفاده کرد	آموزش استفاده از منابع اطلاعاتی	آموزش مهارت و سواد اطلاعاتی
وجود انگیزه در کتابداران برای همکاری با دانشجویان و اساتید در تولیدات علمی از مسائل اصلی و مورد بررسی می‌باشد	ایجاد انگیزه و مشارکت فعال	آموزش مهارت وسواد اطلاعاتی
یکی از مهم‌ترین مشکلات در دانشگاه ها نبود زیرساخت های مورد نیاز برای تولیدات علمی – پژوهشی با همکارای کتابداران است	شناسایی زیرساخت‌های موردنیاز پژوهش	مشاوره‌ی اطلاعاتی و پژوهشی
یکی دیگر از مواردی که از نظر من قابل تأمل می‌باشد، به اشتراک گذاشتن دانش و یافته–های‌پژوهشی بین اساتید، دانشجویان و کتابداران هست، که این امر می تواند هم اساتید، هم دانشجویان و هم کتابداران را از دانش های روز آگاه سازد.	اشتراک دانش و یافته–های‌پژوهشی	تعاملات و تجربیات دانشی

لینکلن و گوبا[1] (۱۹۸۵) به جای استفاده از واژه‌های روایی و پایایی اصطلاحات چهارگانه باورپذیری[2]، انتقال‌پذیری[3]، اطمینان‌پذیری[4] و تاییدپذیری[5] را برای ارزیابی کیفیت پژوهش‌های کیفی تعیین کرده‌اند(حریری، ۱۳۸۵: ۶۴). در پژوهش حاضر نیز از این چهار روش استفاده شد:

۱- قابلیت اعتبار یا باورپذیری: پژوهشگر با صرف زمان کافی، تایید فرایند پژوهش توسط سه متخصص، استفاده از دو کدگذاری برای کدگذاری از چند نمونه متن سوالات باز برای کسب اطمینان از دیدگاه کدگذاران، استفاده از پرسش‌های عینی قابل اندازه‌گیری مانند یادآوری به افراد برای ارائه‌ی نمونه‌های عینی تعاملات پژوهشی افراد با کتابداران و تولیدات علمی، میزان موثق بودن داده‌های پژوهش را به حد قابل قبولی افزایش داده است. به طور کلی معیارهای درگیری مداوم، استفاده از تلفیق در پژوهش، بازنگری، نظارت، استفاده از شواهد، کارهایی است که برای تحقق باورپذیری در تعیین سطح روایی پژوهش انجام شده است

۲- انتقال‌پذیری: هدف از این معیار قابلیت انتقال و تعمیم نتایج به دست آمده به سایر گروه‌ها و محیط مشابه است(حریری، ۱۳۸۵). برای حصول اطمینان از انتقال‌پذیری یافته‌های پژوهش، از سه متخصص در مورد یافته‌های پژوهش مشورت گرفته شد. همچنین برای تایید معیار انتقال‌پذیری، اطلاعات جمعیت‌شناختی[6] شرکت‌کنندگان در مطالعه، نشان می‌دهد که افراد در این پژوهش گروهی از اعضای هیات علمی و کتابداران بودند که سال‌های متمادی در تحقق موضوع مورد پژوهش کوشیده‌اند و جزء اعضای هیات‌علمی و متخصصین آموزشی و پژوهشی فعال در حوزه‌های مورد بررسی نیز بودند. در تمام مراحل انجام پژوهش جزئیات پژوهش و یاداشت برداری‌ها با دقت بالا ثبت و ضبط شد.

۳- اطمینان‌پذیری: برای رسیدن به بعضی از مقیاس‌های اطمینان‌پذیری وجود یک رویه و ثبات در جمع‌آوری داده‌ها ضروری است(استومل و ویلیس[7]، ۲۰۰۴). اگر یافته‌های یک پژوهش نزدیک و در ارتباط با یکدیگر باشند، بدین معنا است که خواننده قادر خواهد بود که کفایت تجزیه وتحلیل را از طریق پیگیری فرایند تصمیم‌گیری پژوهشگر، ارزیابی کند. بنابراین اطمینان‌پذیری زمانی محقق می‌شود که پژوهشگر دقت علمی یافته‌ها را اثبات کرده باشد. بر این اساس برای اثبات دقت علمی یافته‌ها در پژوهش حاضر ابتدا تمامی متن توسط پژوهشگران نتبرداری شد و سپس همه‌ی متون تهیه شده تبدیل به گزاره‌هایی برای انجام کدگذاری گردیدند.

۴- تاییدپذیری: تاییدپذیری یک معیار فرایندی و تدریجی و مداوم است. ثبت مرحله به مرحله داده‌ها و توالی زمانی فرایند جمع‌آوری داده‌ها در تاییدپذیری بسیار مهم است. در پژوهش حاضر جهت تاییدپذیری، کلیه یافته‌های پژوهش و چگونگی تحلیل و تفسیر آن‌ها مستند شده و در هر مرحله ثبت و گزارش شده است. برای این که یافته‌های پژوهش مورد تایید قرار گیرد کلیه جزئیات در تمام مراحل توسط پژوهشگران به دقت ثبت و ضبط شد.

[1] Lincoln & Guba
[2] Cridibility
[3] Transferability
[4] Reliability
[5] Confirmability
[6] Demography
[7] Stommel & Wills

تعامل انسان و اطلاعات
جلد هشتم، شماره اول (بهار ۱۴۰۰): ۹۳-۸۲
http://hii.khu.ac.ir

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]
[DOR: 20.1001.1.24237418.1400.8.1.4.3]

یافته‌های پژوهش

تجزیه و تحلیل داده های این پژوهش بر اساس دستورالعمل های استراس و کوربین(۱۳۹۰) انجام گرفت. این شیوه شامل سه مرحله‌ی اصلی کدگذاری باز، کدگذاری محوری و کدگذاری انتخابی است. در نهایت مدل کیفی پژوهش بیان شده است:

الف) کدگذاری باز: کدگذاری باز اولین مرحله در تجزیه و تحلیل داده‌ها و کدگذاری است. در طول مرحله کدگذاری باز، داده‌های حاصل از سوالات به دقت بررسی شد. مقوله‌های اصلی و مقوله-های فرعی مربوط به آنها مشخص شدند و خرده‌مقوله‌ها تعیین شدند. واحد اصلی تحلیل برای کدگذاری باز مفاهیم بودند. رونوشت پاسخ‌ها برای یافتن مقوله‌های اصلی، مقوله‌ها، خرده-مقوله‌ها به طور منظم بررسی شد. طی این فرایند کدگذاری تعداد ۲۶۴ کد باز، ۴۴ مفهوم و در نهایت ۱۰ مقوله استخراج و ویژگی های آنها در گروه‌های مورد بررسی شناسایی شد.

ب)کدگذاری محوری: در کدگذاری محوری، مفاهیم بر اساس اشتراکات و یا هم‌معنایی در کنار هم قرار می‌گیرند. به عبارت دیگر، کدها و دسته‌های اولیه‌ای که در کدگذاری باز ایجاد شده اند، با یکدیگر مقایسه می‌شوند و ضمن ادغام کدهایی که از نظر مفهومی با یکدیگر مشابهند، دسته‌هایی که به یکدیگر مربوط می‌شوند، حول محور مشترکی قرار می‌گیرند. در واقع، در این مرحله، ابعاد پارادایم کدگذاری شکل می‌گیرد و شامل شش دسته مقوله محوری، شرایط علی، شرایط مداخله‌گر، شرایط زمینه‌ای، راهبردها و پیامدها است. از این رو در این پژوهش بر اساس ابعاد پارادایم کدگذاری، تحلیل داده های حاصل از سوالات باز، تبیین می‌شود.

جدول۲. نتایج کدگذاری انجام شده در گروه‌های مورد بررسی

ابعاد	کدگذاری محوری(مقوله)	کدگذاری باز(مفاهیم)
شرایط علی	آموزش مهارت‌ها و سواد اطلاعاتی	آموزش استفاده از منابع اطلاعاتی
		آموزش مهارت‌های اطلاع یابی
		مشاوره آموزشی و درسی
		آموزش شیوه‌های نوین یادگیری
		تجربیات کتابخانه و کتابدار
	تعاملات و تجربیات دانشی	ایجاد انگیزه و مشارکت فعال
		اشتراک دانش و یافته‌های‌پژوهشی
		اشاعه اطلاعات و تسهیم و انتقال دانش
		علاقه و انگیزه به کارگروهی
		مهارت پژوهشی و انجام پژوهش
		داشتن روحیه حل مسئله و رقابت سالم
		داشتن علایق مشترک پژوهشی
شرایط زمینه ای	مشاوره‌ی اطلاعاتی و پژوهشی	مشاوره اطلاعاتی و اطلاع یابی
		مشاوره علمی و پژوهشی
		نیازسنجی پژوهشی
		شناسایی زیرساخت‌های مورد نیاز پژوهش
		شناسایی اولویت‌های پژوهشی
		مشاوره مرجع و خدمات اطلاعتی
	منابع پژوهشی	کیفیت منابع پژوهشی
		دسترسی به منابع پژوهشی
		انتخاب منابع پژوهشی و روش تهیه آن
		آشنایی با منابع پژوهشی
		هزینه بودجه و امکات منابع پژوهشی
		نوع منابع پژوهشی(کاغذی یا الکترونیکی)
راهبردها	ارزیابی برونداد علمی	سنجش تولیدات علمی
		شناسایی خروجی‌های علمی
		ارزیابی و گزینش کیفی پژوهش‌ها ومنابع
		طراحی نظام‌های اطلاعاتی
		ارزیابی نظام‌ها و شبکه‌های اطلاعاتی

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]

[DOR: 20.1001.1.24237418.1400.8.1.4.3]

		جمع‌آوری و مدیریت داده‌های پژوهشی
		سازماندهی و پردازش منابع اطلاعاتی
	مدیریت منابع پژوهشی	دسترس‌پذیرسازی
		بازیابی اطلاعات و دانش
		تبادل و اشتراک اطلاعات
مداخله گر		عدم آگاهی به قوانین تامین و دسترسی به منابع
	قوانین و مقررات پژوهشی	عدم رعایت قوانین و مقررات پژوهشی
شرایط		عدم شناخت قوانین اخلاق پژوهشی و رعایت آن
		عدم آگاهی از قوانین علم‌سنجی و کتاب‌سنجی
		عدم قوانین تصویب طرح‌ها و پیشنهادهای پژوهشی
	افزایش تولیدات علمی	افزایش تولیدات علمی
	مدیریت هزینه	جلوگیری از اتلاف منابع
پیامدها	کار تیمی	استفاده صحیح از منابع
		افزایش مشارکت
		تصمیم‌گیری مشارکتی

ج) کدگذاری انتخابی: این مرحله از کدگذاری فرایند یکپارچه‌سازی و بهبود مقوله‌ها برای شکل‌گیری نظریه است(استراوس و کوربین، ۱۳۹۰) که بر اساس نتایج دو مرحله قبلی کدگذاری که به عنوان مراحل مقدماتی و زمینه‌ساز برای نظریه‌پردازی، مقوله‌ها و روابط مقدماتی را به عنوان سازه‌ها و اصول اصلی نظریه در اختیار می‌گذارند، به تولید نظریه پرداخته و به این ترتیب مقوله‌ی محوری را به شکلی نظام‌مند به دیگر مقوله‌ها ربط داده و ان روابط را در چارچوب یک روایت روشن می‌کنند، همچنین مقوله‌هایی که نیازمند بهبود و توسعه بیشتری هستند را اصلاح می‌کند. بر اساس ابعاد و نشانگرهای شناسایی شده در مورد تأثیر تعاملات پژوهشی اعضای هیات‌علمی و دانشجویان با کتابداران بر تولیدات علمی دانشگاه مازندران، مدل مفهومی با ۱۰بعد اصلی و ۴۴ مؤلفه محوری به شرح زیر است. برای این منظور از رویکرد استراوس و کوربین در نظریه پردازی داده بنیاد استفاده شد و مدل پارادایمی حاصل در شکل ۱ ارائه گردید:

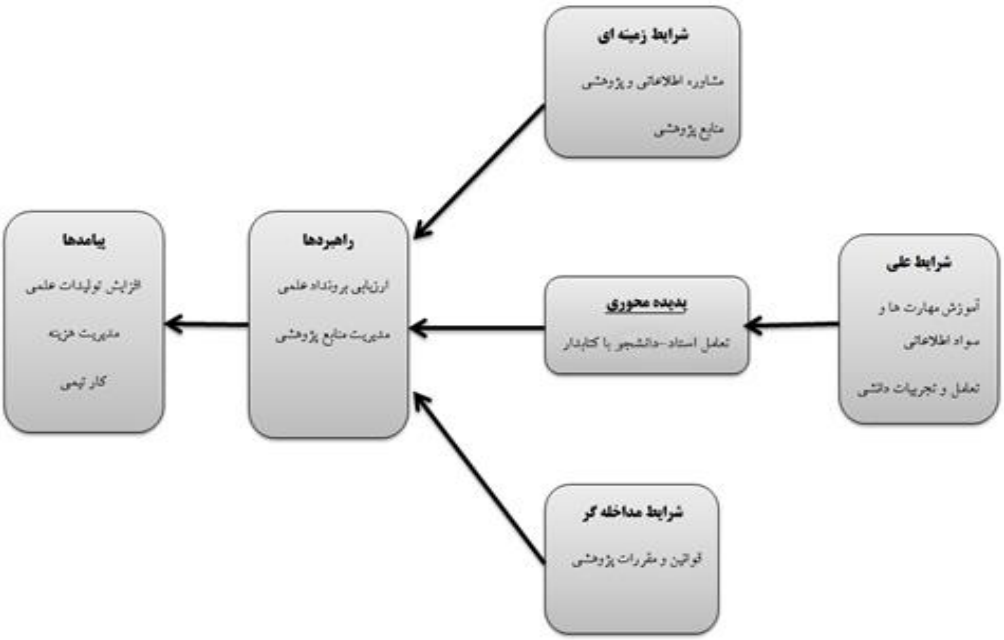

شکل۱. مدل پارادایم کدگذاری محوری تعامل استاد – دانشجو با کتابدار

تعامل انسان و اطلاعات
جلد هشتم، شماره اول (بهار ۱۴۰۰): ۹۳-۸۲
http://hii.khu.ac.ir

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]

[DOR: 20.1001.1.24237418.1400.8.1.4.3]

در این پژوهش، تعامل استاد – دانشجو با کتابدار به عنوان پدیده محوری در نظر گرفته شده است، زیرا رد پای آن در بخش‌هایی از تولیدات علمی – پژوهشی وجود داشته و نقش محوری را داراست . سایر عوامل هم به شرح زیر هستند:

الف) شرایط علی: دو مقوله‌ی «آموزش مهارت‌ها و سواد اطلاعاتی» و «تعامل و تجربیات دانشی» به عنوان شرایط علی اثرگذار بر پدیده‌ی محوری شناسایی شدند. در این رابطه یکی از مشارکت کنندگان این‌طور بیان کردند. «به نظرم، منابع آموزشی و پژوهشی جدید باید به اطلاع دانشگاهیان رسانده شود. یافته‌ها و دستاوردهای جدید به به شکل موثر به اطلاع جامعه دانشگاه رسانده شود»(مشارکت‌کننده‌ی شماره ۳).

ب) شرایط زمینه‌ای: مشاوره اطلاعاتی و پژوهشی و منابع دانشی به عنوان شرایط زمینه‌ای اثرگذار بر پدیده‌ی محوری شناسایی شده اند. در این زمینه هم نظر یکی از مشارکت کنندگان این بود: « تعاملات دانشگاهی چه آموزشی چه پژوهشی، بدون توجه به زیرساخت‌هایی مورد نیاز مثل بودجه، تعداد دانشجویان دکتری، نوع همکاری بین استاد و دانشجو با کتابخانه، تاثیر آن چنانی در تولیدات علمی ندارد. بنابراین ضرورت دارد مقامات ارشد دانشگاه به بودجه پژوهش و و نحوه همکاری بین استاد و دانشجو با کتابدار توجه کنند»(مشارکت‌کننده‌ی شماره ۱۶). همچنین نظر مشارکت‌کننده‌ی دیگری این بود «میزان آشنایی با انواع نرم‌افزارهای آموزشی و پژوهشی و برگزاری جلسات بحث و تبادل نظر در مورد منابع علمی و پژوهشی میزان انجام کار پژوهشی مشترک در افزایش تولیدات علمی تاثیر دارد البته نباید تاثیر منابع پژوهشی در دسترس و گرفتن مشاوره از استاد و کتابدار نادیده گرفته شود»(مشارکت‌کننده‌ی شماره ۹).

ج) شرایط مداخله‌گر: قوانین و مقررات آموزشی به عنوان مقوله مداخله‌گر اثرگذار بر پدیده محوری شناسایی شده اند. «به نظر می‌رسد، بسیاری از اساتید، دانشجویان و کتابداران از قوانین علم‌سنجی و کتاب‌سنجی آگاهی لازم را ندارند»(مشارکت کننده‌ی شماره ۸).

د) راهبردها: ارزیابی برونداد علمی و مدیریت منابع پژوهشی به عنوان راهبردها و استراتژی‌ها در این پژوهش شناسایی شدند. نظر یکی از مشارکت کنندگان هم قابل تأمل است: «یکی از اقدامات موثر در ایجاد تعامل وهمکاری بین استاد – دانشجو و کتابداران، بررسی میزان تولیداتی علمی است که توسط دانشگاهیان به انجام می‌رسد همچنین چقدر در تولیدات علمی کتابداران و اساتید و دانشجویان با هم مشارکت داشتند» (مشارکت‌کننده‌ی شماره ۱۲).

ه) پیامدها: افزایش تولیدات علمی، مدیریت هزینه و کار تیمی از پیامدهای پدیده محوری می‌باشد. «به نظر من همکاری در نوشتن مقاله وکار علمی، تشویق به انجام کار گروهی، در اختیار گذاشتن کارهایی علمی خویش برای استفاده‌ی دیگران، رعایت اخلاق پژوهش و میزان برخورداری از آزمایشگاه‌ها و کتابخانه، در افزایش تولیدات علمی تاثیرگذار است»(مشارکت‌کننده‌ی شماره ۴). «به نظر این جانب میزان بودجه پژوهشی، مشغله کاری و داشتن پست‌های اجرایی، میزان استفاده از تجربیات علمی و پژوهشی همدیگر و رقابت کاری می توانند منشا اثر باشند» (مشارکت‌کننده‌ی شماره ۱۵).

جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

بر مبنای یافته‌های پژوهش حاضر، آموزش مهارت‌ها و سواد اطلاعاتی، تعامل و تجربیات دانشی شرایطی هستند که بر تاثیرگذاری تعاملات پژوهشی اعضای هیات‌علمی و دانشجویان با کتابداران بر تولیدات علمی موثرند. این تأثیر اما یک تأثیر محض نیست بلکه با میانجی عوامل دیگر صورت می‌پذیرد. درواقع، شرایط مداخله‌گر و واسطه‌ای چنین تأثیرگذاری را هدایت می‌کنند. این شرایط عبارتند از: مشاوره اطلاعاتی و پژوهشی؛ منابع پژوهشی؛ شناسایی زیرساخت‌های مورد نیاز پژوهش؛ شناسایی اولویت‌های پژوهشی؛ دسترسی به منابع پژوهشی؛کیفیت منابع پژوهشی؛ هزینه، بودجه و امکانات منابع پژوهشی و انتخاب منابع پژوهشی و روش تهیه آن. این عوامل با اثرگذاری بر تعاملات پژوهشی اعضای هیات‌علمی و دانشجویان با کتابداران می‌توانند تولیدات علمی را متأثرکنند. راهبردها و استراتژی‌های تأثیرگذار بر تعاملات پژوهشی اعضای هیات‌علمی و دانشجویان با کتابداران عبارتند از: ارزیابی برونداد علمی؛ مدیریت منابع پژوهشی که مفاهیم ارزیابی و گزینش کیفی پژوهش‌ها و منابع؛ جمع‌آوری و مدیریت داده‌های پژوهشی؛ ارزیابی نظام شبکه‌های اطلاعاتی؛ سازماندهی وپردازش منابع اطلاعاتی؛ دسترس‌پذیرسازی؛ بازیابی اطلاعات و دانش؛ تبادل و اشتراک اطلاعات؛ شناسایی خروجی‌های علمی و طراحی نظام‌های اطلاعاتی را در بر می‌گیرند. در واقع این مراحل متوالی لازم است طی شود تا بتوان شاهد اثرگذاری تعاملات پژوهشی اعضای هیات‌علمی و دانشجویان با کتابداران بر تولیدات علمی در دانشگاه مازندران بود. این راهبردها هم نمی‌توانند به طور کامل و دقیق اجرا شوند، بدون اینکه به بسترهایی که لازم است برای تحقق آنها، فراهم شود، توجه گردد. بسترها عبارتند از: مشاوره‌ی اطلاعاتی و پژوهشی و داشتن منابع پژوهشی کافی.

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]

[DOR: 20.1001.1.24237418.1400.8.1.4.3]

پس از اجرای راهبردها و استراتژی‌های تأثیرگذار بر تعاملات پژوهشی اعضای هیات‌علمی و دانشجویان با کتابداران لازم است به پیامدهای تعاملات پژوهشی اعضای هیات‌علمی و دانشجویان با کتابداران در دانشگاه توجه گردد. این مسئله که وجود این تعاملات چه پیامدهایی می‌تواند داشته باشد، حائز اهمیت است. این پیامدها عبارتند از: افزایش تولیدات علمی و مدیریت هزینه و کار تیمی. لازم به ذکر است که این پیامدها، پیامدهای نهایی نیستند، بلکه در مراحلی از تغییر تعاملات پژوهشی اعضای هیات‌علمی و دانشجویان با کتابداران ممکن است به مثابه شرط علی یا شرط مداخله‌گر عمل نمایند، بنابراین، چنین پیامدهایی دارای وجه احتمالی هستند.

نتایج این پژوهش در خصوص عوامل تأثیرگذار بر تعاملات پژوهشی اعضای هیات‌علمی و دانشجویان با کتابداران با نتایج پژوهش‌های نگوین و توامسوک(۲۰۲۰)، گلبک و همکاران(۲۰۱۸)، همچنین امسی برونی وهمکاران(۲۰۲۰)، زایوی و همکاران (۲۰۱۸)، بارگو و همکاران(۲۰۱۸)، کرد(۱۳۹۹)، محمدیان وهمکاران(۱۳۹۵)، رهنما(۱۳۹۳) همسو می‌باشد. اگر چه مدل طراحی شده می‌تواند بخشی از عوامل موثر بر تعاملات پژوهشی اعضای هیات‌علمی و دانشجویان با کتابداران و نقش آن در تولیدات علمی باشد، اما این مدل نشان‌دهنده‌ی همه متغیرها نیست و عواملی مانند نقش دولت، عوامل اقتصادی، اجتماعی در این مدل گنجانده نشده است. از آنجا که تعامل و همکاری مهم‌ترین راهکار برای توانمندسازی دانشگاه است پیشنهاد می‌شود در سیاستگذاری و تدوین خط‌مشی برای تعامل بین استادان و دانشجویان با کتابداران از مدیران بانفوذ، تصمیم-ساز، خلاق و مبتکر استفاده شود تا با برنامه‌ریزی جامع و فرهنگ‌سازی در بهبود تولیدات علمی گام برداشته شود. در اینجا باید با برگزاری کارگاه‌ها و سمینارهای آموزشی در راستای آگاه-سازی و ارتقای سطح تفکر سنتی مدیران عالی و تصمیم‌ساز اقدام شود تا جایگاه و رسالت کتابداران بیش از پیش عیان شود. همچنین با برنامه‌ریزی راهبردی و هدفمند زمینه غلبه بر مقاومت‌های احتمالی مدیران مهیا نمود. انتصاب «کتابدار پژوهشی» می‌تواند باعث افزایش مشارکت کتابداران دانشگاهی در فرایندهای ارتباطات علمی شود که به نفع هم عضو هیات‌علمی هم کتابخانه‌ی دانشگاهی خواهد بود.

حرکت در مسیر تولیدات علمی – پژوهشی، از ضروریات غیرقابل انکار جامعه بشری است. بنابراین هر جامعه‌ای نیاز دارد ساختارهای فرهنگی، اعتقادی، اجتماعی، سیاسی و بومی خود را شناسایی کند تا جامعه را در مسیر مطلوب خود هدایت نماید. از آنجا که تولید علم از وظایف بخش علمی و دانشگاهی یک جامعه است، باید بر نقش دانشگاه در تولید علم در جامعه تأکید داشت. در این راستا، نقش اساتید، دانشجویان و کتابداران با توجه به امکانات پژوهشی در تولید علم اساسی است.کتابداران با برقراری تعامل مثبت میان اساتید و دانشجویان در مورد ارائه‌ی خدمات متناسب با نیازهای اطلاعاتی متفاوت آنها، مطمئن‌ترین شیوه را در دسترسی به اطلاعات فراهم می‌نمایند. از آن‌جا که اشتراک داشته‌ها، تجربیات و تعاملات اساتید و دانشجو با کتابدار سرعت بیشتری به پیشبرد اهداف دانشگاه می‌دهد، می‌توانند ثابت‌ترین عامل در توانمندکردن دانشگاه به حساب آیند، که این امر بیانگر اهمیت تعامل بین اعضای هیات‌علمی و دانشجویان با کتابداران می‌باشد. یافته‌های این پژوهش در شناسایی اولویت‌های پژوهشی دانشگاه و حمایت از محققان، امکان‌پذیر کردن انجام فعالیت‌های پژوهشی گسترده و چالش‌برانگیز و بهبود روش‌های تحقیق با استفاده از رویکرد داده بنیاد مفید خواهد بود. از محدودیت های پژوهش حاضر می توان به عدم برگزاری مصاحبه حضوری با توجه به شرایط به وجود آمده ناشی از ویروس کرونا اشاره کرد. همچنین محدود بودن جامعه و نمونه مورد مطالعه به اعضای هیات علمی و کتابداران دانشگاه مازندران که، این امر تعمیم پذیری نتایج را به سایر دانشگاه ها تا حدودی محدود می‌کند.

تقدیر و تشکر

بدین وسیله از کلیه افرادی که در انجام پژوهش حاضر همکاری نمودند، تشکر و قدردانی به عمل می‌آید.

تعارض منافع

نویسندگان، اعلام می‌دارند در رابطه با انتشار مقاله ارائه‌شده، هیچ‌گونه تعارض منافعی وجود ندارد.

منبع حمایت‌کننده

پژوهش حاضر، پژوهشی مستقل و بدون دریافت هرگونه حمایتی انجام شده است.

References

Asemi, A.; Zalzadeh, E. (2012). Information systems with emphasis on library and information systems. Tehran: Ketabdar. (Persian).

BeiraghiPanah, E., Askari, A., Naami, A., Rousta, A., (2020). Presenting a local marketing model with emphasis on consumers' attitudes in order to buy Iranian products with a customer information behavior approach. Human Information Interaction, 7(2); 46-58, (Persian).

Bagheri Heydari, F. (2016), Effective Factors on Academic Identity of Students (Case Study: Payame

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]

[DOR: 20.1001.1.24237418.1400.8.1.4.3]

Noor, Azad and None-Profit University).Iranian Journal of Culture in the Islamic University, 5 (17), 587-600, (Persian).

Bazargan, A. (2011). Introduction to qualitative and mixed methods research. Tehran: Didar. (Persian).

Borrego, Á. Jordi A., Cristóbal U., (2018). Librarians as Research Partners: Their Contribution to the Scholarly Endeavour Beyond Library and Information Science. The Journal of Academic Librarianship, 44(5).

Danaeifard, H, Emami, S. (2007). Strategies of Qualitative Research: A Reflection on Grounded Theory. Strategic Management Thought, 1(2).69-97, (Persian).

Dehvari, B., Riyahinia, N., Mahmodi Topkanloo, H., (2019). Identification of indigenous knowledge items and presenting the knowledge management model of indigenous medicine in Makran district. Human Information Interaction. 6(1):89-102, (Persian).

Ebrami, H. (2008). Cognition of Knowledge. Tehran: ketabdar, (Persian).

Farasatkhah, M. (2019). Qualitative Research Methodology in Social Sciences with imphasis on "Grounded Theory" (GTM grounded theory). Tehran: Agah Publications. (Persian).

Farasatkhah, M. (2016). Qualitative Research Method in Social Sciences. Tehran: Agah Publications, (Persian).

Gabbay, L. K.; Shoham, S. (2016), Scholarly communication and academic librarians, Library & Information Science Research 38 , 170–179

Gullbekk, S., Westbye, G., Anderson, L.S. (2019). Library Interactions Developing Research-based Teaching and Learning. Nordic Journal of Information Literacy in Higher Education.12(2).

Hariri, N., (2016). Principles and Methods of Qualitive Research. Tehran: Islamic Azad University, (Persian).

Hassanzadeh, M. (2012). Scientometrics in organizations as a new role for Library and Information Science Professionals. Journal of Information Processing and Management, 4 (66): 195-206, (Persian).

Kord,Z. (2021). Investigation of Effective Barriers on Scientific Growth from Perspective of Humanities Students at Lorestan University. Higher Education Letter, 13 (51), 109 -127. (Persian).

Lincoln, Y. S. and Guba E. G (1985), Naturalistic Inquiry. Thusand Oaks, CA: Sage. P: 124

McBurney, J., Hunt, S., Gyendina, M., Brown, S., Wiggins, B.L., & Nackerud, S. (2020). Library Research Sprints as a Tool to Engage Faculty and Promote Collaboration. Portal - Libraries and the Academy, 20, 305-338.

Mohammadian, S. Ismaili Givi, M. And Naghshineh, N. (2016). Identifying and Analyzing the most important factors in Universities Scientific Output Using Neural Network .Iranian Journal of Information Processing and Management. 32(1):5-24, (Persian).

Moradi Moghadam, H. (2020). "The Role of Libraries in Research: Transformation from a Traditional Role to a New Role in Service Delivery" Vista E-Journal, accessed at https://vista.ir/m/a/moue6, (Persian).

Nguyen, T. L., & Tuamsuk, K. (2020). Faculty–librarian administrative structure and collaborative activities supporting teaching and research at Vietnamese universities: A qualitative study. IFLA Journal, 47(2):236-249.

Pham, H. T., & Tanner, K. (2014). Collaboration between academics and librarians: A literature review and framework for analysis. Library Review, 63(1/2), 15-45.

Rahnama, S., Fattahi, R., Dayani, M.H. (2015).A Survey of the Status and Factors Affecting Librarians' Communication Skills: A Case Study of Librarians at Ferdowsi University of Mashhad.Iranian Journal of Information Processing and Management, 30(3),875-898. (Persian).

Razeghi,N., Ghaedi, M.(2016). A Study of the Factors Influencing the Scientific Productions (A Case Study of Mazandaran University. iran). Journal of Executive management. 8(16), 63-86, (Persian).

Ruzbahani M, Riahinia N. (2016). Identifying Credibility Criteria in Scholarly Communication (Reading and Citing) form the Standpoints of Faculty Members of Kharazmi University. Human Information Interaction. 3 (2): 1-11. (Persian).

Sarrafzadeh, M. (2016). "Macro Research Data Management: A New Role for Academic Libraries", Information and Communication, 2 (6): 265-272(Persian).

Stommel, M., Wills. CE. (2004) clinical research: concepts and principles for advanced practice nurses. Philadelphia. Lippincott Williams and Wilkins.

Strauss, A.Corbin J (2011). Principles of Qualitative Research Methodology: Basic Theory, Procedures and Methods. Translated by Buick Mohammadi. Tehran: Institute of Humanities and Cultural Studies. (Persian).

Yazdani, F. (2013). Theoretical foundations of e-learning. Tehran: Chapar. (Persian).

Zhiyi, S., Li Youngminga, w., Guo .y., Feng F., Hui F., Niu Y., Zheng Y.,(2018). How academic librarians involve and contribute in research activities of universities? A systematic demonstration in practice through comparative studies of research productivities and research impacts. The Journal of Academic Librarianship.

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]

[DOR: 20.1001.1.24237418.1400.8.1.4.3]

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]

[DOR: 20.1001.1.24237418.1400.8.1.4.3]

تعامل انسان و اطلاعات
جلد هشتم، شماره اول (بهار ۱۴۰۰): ۹۳-۸۲
http://hii.khu.ac.ir